

Vragenboekje

Dit examen bestaat uit 24 vragen en een vertaalopdracht. Voor elk vraagnummer is aangegeven hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring of uitleg gevraagd wordt, worden aan het antwoord geen punten toegekend als deze verklaring of uitleg ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (zinnen, redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld één zin wordt gevraagd en je antwoordt met meer dan één zin, dan wordt alleen de eerste zin in de beoordeling meegeteld.

Achtergrond

- 2p **1** Pentheus weigert het bestaan van de god Dionysos te erkennen.
Leg uit dat dit samenhangt met Pentheus' opvatting over wat er in het verleden met Semele is gebeurd. Gebruik bij voorkeur niet meer dan 40 woorden.

Tekst 1

Regel 438 οὐδ' ἤλλαξεν οἴνωπὸν wordt door Hupperts en Van Lakwijk als volgt vertaald: en hij verschoot niet van kleur.

- 2p **2** Leg uit dat deze vertaling geen recht doet aan de dramatische ironie die de Griekse tekst bevat. Citeer tevens in je antwoord het Griekse woord waarop de dramatische ironie van toepassing is.

Regel 434-450

Het bericht van de dienaar, met name regel 443 en volgende, kan worden uitgelegd als een waarschuwing aan het adres van Pentheus.

- 2p **3** Wat houdt die waarschuwing in?

Met regel 450 σοὶ δὲ τᾶλλα χρὴ μέλειν legt de dienaar alle verantwoordelijkheid bij Pentheus.

- 2p **4** Citeer uit het voorafgaande het Griekse tekstelement waaruit een dergelijke houding van de dienaar ook al bleek.

Regel 451-452

- 2p **5** Leg uit dat Pentheus' gebruik van de jacht-metafoor opgevat kan worden als een vorm van dramatische ironie, gezien het verdere verloop van de tragedie.

J.C.B. Eykman vertaalt regel 459 als volgt:

waarbij je Aphrodite in schoonheid probeert te evenaren.

G. Koolschijn vertaalt: want u jaagt op liefde met uw schoonheid.

- 1p **6** Welke van beide vertalingen sluit het best aan bij de inhoud van regel 453-456? Citeer tevens het Griekse tekstelement waarop je keuze baseert.

- 2p **7** Leg uit dat het feit dat Pentheus de vreemdeling uitgebreid gaat ondervragen (regel 460 e.v.) verrassend is, gezien wat hij eerder tegen zijn soldaten heeft gezegd (regel 355-357):
κᾶνπερ λάβητε, δέσιμον πορεύσατε
δεῦρ' αὐτόν, ὡς ἂν λευσίμου δίκης τυχῶν
θάνη, πικρὰν βάρχευσιν ἐν Θήβαις ἰδῶν.

In regel 476-480 komt herhaaldelijk een verschijnsel voor dat kenmerkend is voor stichomythie.

- 2p **8** Leg uit welk verschijnsel dit is en geef een voorbeeld uit regel 476-480.

- 1p **9** Omschrijf in het Nederlands wat wordt bedoeld met τὰδ' in regel 484.

Regel 485.

- 1p **10** Door welke verdenking is deze vraag ingegeven?

Tekst 2

Regel 1114 wordt door P. Brommer als volgt vertaald:
Zijn eigen moeder wijdt het eerst dit offer in tot eer van Bacchos.

- 2p **11** Hoe is Brommers vertaling „offer” te verklaren vanuit de Griekse tekst van deze regel?

Regel 1115-1117 ὃ δὲ μίτρον t/m Ἄγαύη

- 2p **12** Beschrijf de plotselinge omkering in het gedrag en de bedoelingen van Pentheus, waarvan in deze regels sprake is. Ga daarbij zowel in op zijn gedrag als op zijn bedoelingen.

Sommigen zien Pentheus als een onschuldig slachtoffer van religieus fanatisme van de Bakchanten.

- 2p **13** Citeer uit regel 1115-1121 het Griekse tekstelement dat tegen deze opvatting pleit en licht je antwoord toe.

Regel 1122-1136.

Deze episode wordt geheel verteld met persoonsvormen in het imperfectum, behalve regel 1127.

- 2p **14** Waarom gebruikt de verteller in dit ene geval de aoristus en in de rest van de episode steeds het imperfectum?

Regel 1139 οὐ ῥᾴδιον ζήτημα

Verderop in het stuk zal een ander personage dezelfde mededeling doen.

- 2p **15** Noem de naam van dit personage en beschrijf tevens de desbetreffende scène.

Regel 1146-1147

- 2p **16** Leg uit dat er binnen deze regels een verandering in vertelperspectief optreedt; geef in je antwoord ook duidelijk aan waar de overgang in vertelperspectief optreedt.

In regel 1148-1149 zegt de bode zelf waarom hij nu weggaat.

- 1p **17** Welke andere reden had Euripides om hem van het toneel te laten verdwijnen?

Cultuurhistorische achtergrond

Er wordt wel eens een verband gelegd tussen de houding van Pentheus tegenover de Dionysoscultus en de situatie in Athene aan het einde van de vijfde eeuw v.Chr.

- 2p **18** Welk verband kan hier bedoeld zijn? Gebruik bij voorkeur niet meer dan 50 woorden.

- 4p **19** Schets kort de ontstaansgeschiedenis van de antieke tragedie. Verwerk in je antwoord de namen Aristoteles en Dionysia en de termen / begrippen dithyrambe en ὑποκριτής. Leg in je antwoord tevens de beide termen / begrippen uit. Gebruik bij voorkeur niet meer dan 60 woorden.

Tekst 3

Regel 3

- 1p **20** In welk opzicht wijkt de rol van Autonoe hier af van die bij Euripides, zoals beschreven in tekst 2?

Regel 9-10

- 2p **21** Welke omkering met betrekking tot de voorstelling van zaken in tekst 2 tref je in deze regels aan?

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

Tekst 4

- 2p **22** Hoe zou binnen deze interpretatie het optreden van Pentheus tegen Dionysos, zoals Euripides dit beschrijft, worden beoordeeld?

Tekst 5

Zowel De Jong als Freriks doet een uitspraak over de vrouwen op de Kithairon die in tegenspraak is met de inhoud van het stuk.

- 2p **23** Welke twee uitspraken zijn onjuist en waarom?

Afbeelding

De afbeelding op dit mengvat wordt wel geïnterpreteerd als een tafereel uit de opvoeding van de zoon van Dionysos. De zittende figuur moet dan worden geïdentificeerd met Dionysos, het figuurtje op zijn knieën met zijn zoon.

- 2p **24** Noem vier attributen op grond waarvan het zeker is dat we hier in elk geval te doen hebben met een scène uit de Dionysoscultus.

Tekst 6

Bestudeer tekst 6 met de inleiding en de aantekeningen.

- 45p Vertaal regel 611 t/m 631.

Einde
